

Regeringskansliet

Remiss om Naturvårdsverkets delredovisning av uppdraget att se över vilka arter som bör vara nationellt fridlysta, KN2026/00195

Inledning

Länsstyrelsen i Västernorrland ser positivt på ambitionen att utveckla en mer systematisk och vetenskapligt grundad nationell fridlysning. Samtidigt konstaterar vi att Naturvårdsverkets arbete har bedrivits under en mycket begränsad tidsram, vilket minskat möjligheterna till fullständiga underlag och konsekvensanalyser.

Det är därtill anmärkningsvärt att förslagen remitteras precis innan Artdatabankens uppdaterade rödlista (2026) fastställts. En mer ändamålsenlig ordning hade varit att invänta detta underlag för att säkerställa att fridlysningslistan vilar på aktuell vetenskaplig grund och inte riskerar att vara inaktuell direkt vid beslut. Länsstyrelsen vill även understryka att det framtida artskyddets effektivitet är direkt beroende av hur den nya artskyddsförordningen slutligen utformas.

Sammanfattning

- Vi tillstyrker ambitionen om tydligare kategorisering och regelbundna uppdateringar av fridlysningslistan.
- Vi ser en betydande oklarhet i hur syftet med fridlysning ska uppnås om hotade arter samtidigt omfattas av generella undantag för pågående markanvändning.
- Vissa arter som redan regleras genom CITES-, fiske- eller jaktlagstiftning kan dessutom behöva fridlysas, beroende på vilka faktorer som utgör artens huvudsakliga hot.
- Det är nödvändigt att införa tydliga undantag från förbuden för praktiska naturvårdsåtgärder som syftar till att gynna arten. Exempelvis bör akuta räddningsinsatser eller flytt av

individer (t.ex. vid biotopvård för flodpärlmussla) inte hindras av ett strikt individskydd.

- För svårdetekterbara arter bör fokus ligga på kunskap och frivillighet framför straffansvar. Detta förutsätter dock att tillsynsmyndigheten tillförs tillräckliga resurser för att bära det utökade inventerings- och rådgivningsansvaret.

Synpunkter på Naturvårdsverkets förslag

Länsstyrelsen har inga synpunkter på Naturvårdsverkets tolkning av kriterierna för urval av arter.

Kategori 1 (arter vars bevarandestatus hotas av pågående markanvändning eller andra verksamheter)

Länsstyrelsen välkomnar denna kategori. I Västernorrland är arterna långskägg (*Usnea longissima*) och jättepraktbagge (*Chalcophora mariana*) särskilt relevanta. Båda är starkt hotade (EN) och helt beroende av att deras livsmiljöer skyddas effektivt.

För jättepraktbaggen visar regionala studier att ytterligare avverkning på hållmarksimpediment innebär en påtaglig risk för arten. Risken är stor att fridlysning blir verkningslös om skogsvårdslagstiftningens intrångsbegränsning kommer att utgöra ett tak för skyddet, oberoende av artens specifika habitatkrav.

Områdesskydd som alternativ till fridlysning

Länsstyrelsen delar bedömningen att formellt områdesskydd (som naturreservat) ofta är för trögrörigt och resurskrävande för att skydda enskilda lokaler för hotade arter. Effektiva åtgärder kräver i stället en långsiktig landskapsstrategi.

Arter upptagna i andra lagstiftningar

Länsstyrelsen delar Naturvårdsverkets bedömning att fridlysning är ett relevant komplement för arter som ål och flodpärlmussla där det största hotet inte är fiske, utan habitatpåverkan och exploatering. Detta stärker skyddet i linje med internationella konventioner och Art- och habitatdirektivet. Vi delar även bedömningen om behovet av förstärkt skydd för vissa CITES-listade arter som hotas av markanvändning.

Kategori 2 (arter som riskerar påverkas märkbart negativt av plockning, insamling m.m.)

För att inte försvåra för naturvårdsåtgärder som syftar till att stärka en fridlyst art bör undantag införas för åtgärder som biotopvård, forskning och populationsövervakning. Ett alternativ är att tillämpa förbuden på lokal populationsnivå i stället för på individnivå, i linje med "Klinthagen-praxis".

Övriga synpunkter

Det är problematiskt att lägga ett straffsanktionerat ansvar på markägare för arter som kräver expertkunskap för att identifieras. Arbetet bör inriktas på rådgivning och frivilliga avsättningar, vilket dock ställer krav på att tillsynsmyndigheterna tillförs resurser som svarar mot detta utökade uppdrag.

De som medverkat i beslutet

Beslut i detta yttrande har fattats av landshövding Carin Jämtin med miljöhandläggare Annica Karlsson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Per Sander, enhetschef för Skyddad natur, Annika Carlsson, handläggare för åtgärdsprogram samt Anders Berglund, Fiskeutredningsgruppen, medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.